

13. Celalzâde Mustafa Çelebi'nin Tevârih-i Ayasofya-yı Şerîf'inde zincirleme isim tamlaması biçimleri¹

Mükremin DOĞAN²

APA: Doğan, M. (2024). Celalzâde Mustafa Çelebi'nin Tevârih-i Ayasofya-yı Şerîf'inde zincirleme isim tamlaması biçimleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö14), 227-238. DOI: 10.29000/rumelide.1444391.

Öz

Bu çalışmada, Koca Nişancı Celalzâde Mustafa Çelebi tarafından 16. yüzyılda kaleme alınmış olan Tevârih-i Ayasofya-yı Şerîf adlı eserdeki zincirleme isim tamlamaları değerlendirilmiş ve sınıflandırılmıştır. Siyasî yönü ve edebî kişiliğiyle devrin önde gelen simalarından olan Mustafa Çelebi, eserinde hem kendi sanatçı karakterini hem de Türkçe, Farsça ve Arapçaya hâkimiyetini farklı şekillerde kurduğu zincirleme isim tamlamalarıyla göstermiştir. İsim tamlamalarının en eski yazılı örneklerini Eski Türkçe döneminde bulmaktayız. Ashında tartışmalı bir konu olan ve kaynaklarda "zincirleme ad tamlaması, zincirleme izafet, tetabu-i izafet, adtakımının zincirlemesi, zincirleme isim takımı" şeklinde geçen zincirleme isim tamlaması ise araştırmacılar tarafından değişik tanımlar ve adlandırmalarla açıklanmaya çalışılmıştır. Çoęu uzman, zincirleme isim tamlamasını isim tamlaması başlığı altında ayrı bir madde olarak ele alırken bazı akademisyenler bu tamlama türüne hiç yer vermemiş; konuyu belirtili ve belirtisiz isim tamlaması çeşitleri ile sınırlı tutmuştur. Dil uzmanları arasında zincirleme isim tamlaması türünün varlığını kabul etmekle birlikte bu yapının fesahatte ifade aksaklıkları, kusurlar barındırdığını ifade edenler olduğu gibi yaygın açıklama için kullanılan zincirleme isim tamlaması teriminin doğru bir adlandırma olmadığını vurgulayanlar da vardır. Çalışmada, tamamı Türkçe yapıya uygun olarak oluşturulmuş tamlamaların yanı sıra asıl unsuru veya yardımcı unsuru Farsça yapıya göre dizilmiş tamlamalar da değerlendirilmiştir. Eserde sıkça kullanılmış Farsça zincirleme isim tamlamaları ve kullanımı oldukça sınırlı olan Arapça isim tamlamaları da incelemeye dâhil edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Koca Nişancı Celalzâde Mustafa Çelebi, Tevârih-i Ayasofya-yı Şerîf, zincirleme isim tamlaması

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %12

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 30.01.2024-**Kabul Tarihi:** 20.03.2024-**Yayın Tarihi:** 21.03.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1444391

Hakem Deęerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körlme

² YL., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı / MA., Sivas Cumhuriyet University, Institute of Social Sciences, Turkish Language and Literature (Sivas Türkiye), mukrdogan@gmail.com, **ORCID ID:** 0009-0005-5897-497X, **ROR ID:** https://ror.org/04f81fm77, **ISNI:** 0000 0001 2259 4311, **Crossreff Funder ID:** 501100002966

The forms of possessive construction chain in Celâlzâde Mustafa Çelebi's *Tevârih-i Ayasofya-yı Şerif*³

Abstract

In this study, the possessive construction chains in the work *Tevârih-i Ayasofya-yı Şerif*, written by Koca Nişancı Celâlzâde Mustafa Çelebi in the 16th century, were evaluated and classified. Mustafa Çelebi, one of the leading figures of the period with his political aspect and literary personality, showed both his artistic character and his mastery of Turkish, Persian and Arabic in his work by using possessive construction chains that he established in different ways. Possessive construction chain, which is actually a controversial issue, has been tried to be explained by researchers with different definitions and naming. While most experts consider possessive construction chains as a separate article under the title of possessive constructions, some academics do not include this type of constructions at all and limit the subject to specified and indefinite possessive construction types. While language experts accept the existence of the possessive construction chain type, there are those who state that this structure contains expression errors and flaws in its eloquence, and there are also those who emphasize that the term possessive construction chain, which is commonly used for explanation, is not a correct nomenclature. In the study, in addition to the constructions formed according to the Turkish structure, the constructions whose main element or auxiliary element was arranged according to the Persian structure were also evaluated. Persian possessive construction chains, which are frequently used in the work, and Arabic possessive constructions, whose use is quite limited, are also included in the analysis.

Keywords: Koca Nişancı Celâlzâde Mustafa Çelebi, *Tevârih-i Ayasofya-yı Şerif*, possessive construction chain

1. Giriş

Osmanlının en ihtişamlı devri olan Kanunî Sultan Süleyman saltanatının önde gelen isimlerinden Celâlzâde Mustafa Çelebi, 15. yüzyıl sonlarında Tosya'da doğmuştur (Kerslake 1993: 260). Medrese eğitimini memleketinde aldıktan sonra İstanbul'a giden Çelebi, eğitimine burada devam etmiş; Yavuz Sultan Selim döneminde tezkireci olarak devlet hizmetine girmiştir. Dönemin tezkirelerinde de görülebileceği üzere padişah, Mustafa Çelebi'ye çok güvenmektedir. Çelebi de bu esnada özellikle yazışma usulüne aykırı olduğunu düşündüğü durumlarda padişahı uyarmaktan çekinmemektedir. Beyânî, bizzat Nişancı'dan şu sözleri işittiğini yazmıştır: "Sultân Selîm Hân-ı kadîm vüzerâdan mahfî etrâfa ba'zı ahkâm u avâmîr göndermelü oldukda bana yazdırırdı. Ba'zı umûrda muhâlefet şeklin gösterüp münâsib olan böyle eylemekdür pâdişâhum der idüm. Bir iki def'a ibrâkvâr-ı âd idüb izhâr-ı

³ It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 12

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 30.01.2024-Acceptance Date: 20.03.2024-Publication Date: 21.03.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1444391

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

gazab iderdi. Ben makarr olup sa'âdetlü pâdişâhum fermân senündür. Ammâ sa'âdetlü sâhib-i kırâna münâsib olan budur didüğüm gibi münbasit olup imdi öyle yaz der idi." (Sungurhan 2017: 208-209).

İbrâhim Paşa, Hâin Ahmed Paşa isyanı sonrasında bölgede ortaya çıkan sorunları yerinde görmek ve otoritenin tekrardan sağlanması için düzenlemeler yapmak üzere görevlendirildiğinde, 1524'te, Celâlzâde Mustafa'yı da Mısır'a götürdü (Kerslake 1993: 260-261). Mısır'da yeni düzenlemelerin yapılmasında Celâlzâde'nin de büyük katkıları görülmüştür.

Mustafa Çelebi, İstanbul'a döndükten sonra Kanunî Sultan Süleyman'ın bazı seferlerine katılmış ve sonrasında "nişancılık" makamına tayin edilmiştir. Çeşitli entrika söylentileri üzerine görevinden ayrılmış fakat daha sonra Kanunî onu tekrar bu göreve getirmiştir. Celâlzâde hakkında kaynakların ortak görüşü, onun cömertliği ve müşfik karakteridir. Kendi adıyla anılan Nişancı semtinde yaptırdığı konak, devrin önde gelen alim ve şairlerinin uğrak yeri hâline gelmişti. Nişancılığının ikinci döneminde vefat eden Çelebi, evinin yakınlarındaki caminin bahçesine defnedilmiştir (Çelebi 2011: 8).

Bu çalışmada, Koca Nişancı Celâlzâde Mustafa Çelebi tarafından 16. yüzyılda kaleme alınmış olan Tevârih-i Ayasofya-yı Şerîf min Te'lif-i Nişancı adlı eser incelenmiştir. Eser, isminden de anlaşılacağı üzere Ayasofya'nın yapılış sürecini ve özellikle Büyük Jüstinyen döneminde yaşandığı rivayet edilen olayları hikâye etmektedir.

Çalışmada söz konusu eserin içeriğini oluşturan zincirleme isim tamlaması örnekleri ele alınmış ve sınıflandırılmıştır. Celâlzâde eserin tamamında -hem mensur hem de manzum bölümlerde- farklı şekillerde düzenlenmiş zincirleme isim tamlamalarını çokça kullanmış; metnin özellikle başlangıç bölümlerinde Farsça terkiplere sıklıkla yer vermiştir.

İnsanoğlu, geliştirdiği en etkili ve karmaşık iletişim aracı olan dil ile isteklerini ifade ederken temelde sözcüklere ihtiyaç duyar. Tek sözcüğün yeterli olmadığı durumlarda devreye giren ve kavramı, nesneyi, işi daha eksiksiz anlatabilmek amacıyla birden fazla sözcükle kurulan birliklere "kelime grubu" denir. Bunlar cümle içinde, örneğin cümle öğeleri tespit edilirken, bütün olarak değerlendirilir ve tek kelime gibi kip ve kişi eki alır. Belirtili isim tamlamalarının, yardımcı ve asıl unsurlarının sınırsız sayıda farklı kombinasyonla bir araya gelebilmesini sağlayan işlevselliği; belirtisiz isim tamlamalarının özellikle birleşik isim yapılırken kaynaşmaya oldukça müsait yapısı sayesinde kelime grupları sınıflandırmasında önemli bir yer tutan isim tamlaması, genellikle üç başlıkta ele alınır. Tamlayanın -yani, yardımcı unsurun- zamir olduğu iyelik gruplarında adı geçen zamir her zaman genitif eki almaktadır; tamlayan isim olduğunda ise bu unsur kimi zaman genitif eki alırken kimi zaman almamaktadır. İsim tamlamasında tamlayan unsurun ekli veya eksiz şekilde kullanılması şu iki farkı ortaya çıkarır: 1. "belirlilik-belirsizlik" 2. "geçicilik-daimîlik." Tamlayan unsur belirtilmek isteniyor yahut biliniyorsa ilgi ekini alır. Bu durumda tamlayan belirlidir ama bunun sonucu olarak tamlanana bağlanması geçici bir durumdur. İlgi eki kullanılmadığında tamlayan belirsizdir, geneldir fakat sonuç olarak tamlanana kuvvetli ve daimî bir biçimde bağlıdır. Tamlayanın ilgi eki aldığı isim tamlaması belirli; ek almadığı isim tamlaması ise belirsiz isim tamlaması adıyla anılır (Ergin 2019: 378-379). İlk unsurun yardımcı -yani, tamlayan- ikinci unsurun asıl -yani, tamlanan- olduğu bu kelime grubunda bahsedilen unsurlar isim veya isim soylu sözcükler olmalıdır. Eğer bu unsurlardan biri kendi bünyesinde belirtili veya belirtisiz isim tamlaması oluşturuyorsa bu grup, "zincirleme ad tamlaması" şeklinde adlandırılmaktadır. Ayrıca kaynaklarda "karma tamlama" adıyla ayrı bir başlık altında işlenen ve "ad tamlamasıyla sıfat tamlamasının birlikte kullanıldığı tamlama türü" olarak tanımlanan bir kelime grubu daha bulunmaktadır (Hatiboğlu 1982: 34). Genellikle isim tamlaması başlığı altında veya kelime grupları

konusu içinde ayrı bir tamlama türü olarak değerlendirilen bu yapının böyle sınıflandırılması ve bu adla anılması yanlıştır. Karma tamlamaya örnek olarak verilen “yeşil köşkün lambası” ve “ailenin küçük oğlu” ifadelerinde tamlayan unsurlar “yeşil köşkün” ve “ailenin”; tamlanan unsurlar ise “lambası” ve “küçük oğlu”dur. Dolayısıyla her iki örnek de aslında belirtili isim tamlamasıdır.

2. Zincirleme ad tamlaması

Birçok dilbilgisi kitabında “zincirleme ad tamlaması” şeklinde isimlendirilen bu tamlama çeşidi için farklı özelliklerinin altı çizilerek değişik tanımlamalar yapılmıştır. Korkmaz, bu tamlama türünü “Bir ad tamlamasının başka bir adla oluşturduğu ikinci bir ad tamlamasıdır.” sözleri ile tarif etmektedir. Bu şekilde ya tamlayanı ya tamlananı yahut her iki unsuru birden isim tamlaması olan ve iç içe girmiş bir vaziyette bulunan bu yapı ortaya çıkmaktadır. Kitaplarda zincirleme isim tamlaması diye adlandırılmalan bu kelime grubu aslında bir isim tamlamasının bir başka ada veya ad tamlamasına yardımcı unsur göreviyle bağlanmasından müteşekkildir. İsim tamlamaları bahsinde ifade edildiği gibi zincirleme isim tamlamalarında da yardımcı unsur her zaman ilgi durumundadır ve tamlayan belirlidir ama bu unsurun tamlanana bağlanması geçicidir (Korkmaz 2009: 275-276).

Karahan, belirtili isim tamlamasını anlatırken bu tür tamlamalarda tamlayan unsurun da belirtili isim tamlaması olabileceğini söylemekte ve bu yapıda üç isim unsurunun bulunduğu düşünülmemelidir, diyerek zincirleme isim tamlamasının farklı bir tamlama türü olduğunu kabul etmemektedir (Karahan 2012: 44).

“(Osm. zincirleme izafet, tetabu-ı izafet) Tamlayanı, tamlananı veya her ikisi de isim tamlaması biçiminde olan iç içe girmiş tamlama türü; bir isim tamlamasının ikinci bir isim tamlaması kurması.” sözleriyle Korkmaz bu türün iki veya daha fazla isim tamlamasının bir araya gelmesiyle oluştuğunu ifade etmektedir (Korkmaz 1992:180).

Muharrem Ergin, zincirleme isim tamlaması ifadesini hiç kullanmadan konuyu “belirtili isim tamlaması” ve “belirtisiz isim tamlaması” adları altında incelemiştir (Ergin 2019: 377-380).

İki veya daha fazla isim tamlamasının iç içe girerek oluşturduğu zincirleme isim tamlamasının, bütünü itibarıyla belirtili veya belirtisiz isim tamlaması olduğunu vurgulayan Atabey, zincirleme isim tamlaması olarak adlandırılan “evin kapısının kolu” yapısının aslında “evin kapısının” ifadesinin tamlayan; “kolu” ifadesinin ise tamlanan olduğu bir belirtili isim tamlaması olduğuna dikkat çekmektedir. Aynı şekilde “fok balığı yavrusu” kelime grubu ise bir belirtisiz isim tamlamasıdır (Atabey 2011: 149).

Bu söz öbeğinin iki veya daha fazla ilişkilendirme; dolayısıyla birden çok ilgi durumu barındırdığına işaret eden Karaağaç, asıl unsurun yani tamlananın aldığı iyelik ekinin grubun bütününe ait olduğunu ifade etmektedir. “Zincirleme ad tamlamasında ortak kullanılan ve tekrarlanan öge, ilgi durumu eki değil, iyelik ekidir. İyelik eki sayısı, ilişkilendirilen öge sayısını verir. Sokak kapısının önü, delikanlının teyzesinin kızı, evin bahçe kapısı örneklerinde olduğu gibi.” (Karaağaç 2016: 488).

Bu tamlama türünü “Adtakımının Zincirlemesi” başlığı altında ayrıntılı bir biçimde anlatan Banguoğlu, tamlayan durumunda olan yardımcı unsur için “kimin hâlinde olan”, ilgi eki alan unsur için “katılan”, iyelik eki alan unsur için “katkıalan” ifadelerini kullanmıştır. “Bunlardan kimin halinde olanlar yeniden “Nesi?” sorusunu açarlar ve bir sahip olunanı, tabî olanı, kapsananı gerektirirler. Bunun cevabını katılanı bir adtakımı olan üç hadli adtakımları verir: Hasan’ın kaynının amcası, mısır tarlasının sınırı gibi. Aksine katkıalan bir adtakımı olabilir: Komşunun bahçe duvarı, yemek odasının balkonu gibi.

Nihayet katılan ve katkıalan her ikisi adtakımları olabilirler: Gece bekçisinin kontrol saati, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı. Ya da sonraki adlar teker teker zincirlenirler (Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti temsilcisi). Bunlara zincirleme adtakımları (suite d'annexion) deriz." (Banguoğlu 1974: 338).

Yaygın tanımı yineleyen Ediskun, Türkçenin eski devirlerinden verdiği örneklerle konuya açıklık getirmeye çalışmıştır. "Zincirleme isim takımı, ya belirteni ya belirtileni ya da her ikisi de birer isim takımı olan takımdır. Eski metinlerde zincirleme isim takımlarının değişik kullanımına rastlamaktayız: "Hocam, âşık olanların işi âh ile zâr olur. Hasretinden ol dilberin göz yaşı pınar olur..." (Y. Emre). Dilberin gözü yaşı = dilberin gözü (nün) yaşı... gibi. Zincirleme isim takımlarının çoğul ve durum eklerini alışı, belirtili ve belirtisiz isim takımlarının çoğul ve durum eklerini alışı gibidir." (Ediskun 1999: 123).

Kahraman, zincirleme isim tamlamasının diğer isim tamlamalarından belirtililik-belirtisizlik ve ögelerin ilişkileri yönüyle bir farkı olmadığını; mevcut tek farkın bu tamlamayı oluşturan ögelerin birinin veya her ikisinin tek bir isimden değil isim tamlamalarından meydana gelmesi olduğunu ifade etmektedir (Kahraman 2005:161).

"Defterinizin kapağının yaldızı" veya "Fatma'nın köyünün yolunun tozu" gibi ifadeleri zincirleme isim tamlaması olarak değerlendiren Bilgegil, böyle örneklerin fesahatte ifade kusurları barındırdığını da özellikle vurgulamaktadır (Bilgegil 2009: 117).

Ali Şir Nevayî'nin mesnevilerinde yer alan zincirleme isim tamlaması örneklerini incelediği çalışmasında Sawalha, konuyu şu sözlerle anlatmaktadır: "Diğer tarihî ve çağdaş şivelerde olduğu gibi Türkiye Türkçesinde bir zincirleme isim tamlamasının olması Türk dilin sözdizimi için bir kazanç hâline gelmiştir. Bu yüzden ilgi hâli ve iyelik ekiyle birbirleriyle bağlanan ikiden fazla isim tamlamasına zincirleme isim tamlaması denmektedir. Genel olarak isim tamlamasının tamlayanı veya tamlananı bir başka kelime grubu teşkil ettiği zaman bu Türkçenin sözdizimine uyarak uygulanan bir tasniftir. Fakat isim tamlaması yapılarında ilgi hâli ekinin yeni doğan bir başka ilgi hâli ekiyle zincirlenmesi, isim tamlamasının yeni bir çeşidini ortaya çıkarır ve üçüncü çeşit olarak buna zincirleme isim tamlaması diyoruz." (Sawalha 2023:742).

Hatiboğlu ise zincirleme isim tamlamalarını iki grupta incelemiştir. Bunlardan ilki, yardımcı unsurlarla asıl unsurların birbirine bağlı vaziyette sürüp gitmesiyle oluşturulurken ikinci tip zincirleme isim tamlamalarında tamlayanlarla tamlananlar arasında değişik görevlerde kullanılmış sözcükler girer (Hatiboğlu 1982: 33- 34).

Tamlayanlarla tamlananların birbirine bağlı olarak sürüp gitmesiyle kurulan zincirleme isim tamlaması örnekleri: *Doktor odasının pencere camı* öyle kirliydi ki. *Ülke insanının vatan sevgisi* tartışılmaz. *Elbisenin kumaşının rengi* siyaha çalıyor. Ne acıdır *sevdalıların kavuşamama korkusu*.

Tamlayanı ile tamlananı arasında farklı görevlerde sözcük bulunan zincirleme isim tamlaması örnekleri: *Karartma gecelerinin geldi sonu*. *Dizi yazarlarının nihayet sabrı* taşı.

Konu ile ilgili makalesinde Delice, zincirleme isim tamlamasının yaygın olarak "tamlananı, tamlayanı veya her ikisi de ortak olan isim tamlaması" şeklinde tanımlandığını belirtmiş, farklı araştırmacıların tanımlarından örnekler sunduktan sonra "zincirleme" sözcüğünün bu yaygın tanım için doğru ve mantıklı bir ifade olmadığını şu sözlerle açıklamıştır: "Zincir halkaları eşit iki unsurdur. "Zincirleme" sözcüğünü dil birimi için kullandığımızda eşit iki unsur, yani iki ayrı tamlama olması gerekmektedir. Zincir halkaları birbirine ortak bir nokta ile bağlanmaktadır. O hâlde birim açısından eşit iki

tamlamanın da tanımlama doğrultusunda birbirine bağlanması gerekmektedir.” “Ragıp Efendi'nin (A) çiçek bahçesi (B)” örneğini değerlendiren Delice, “Çiçek bahçeleri içinde kastedilen Ragıp Efendi'nin çiçek bahçesidir. Dolayısıyla birimler arasında *içermeli bir dağılım* söz konusudur. Bu da “zincirleme” ile örtüşmemektedir.” “Tamlananı ortak olan *evlerin çatıları, okulların çatıları* tamlamalarını ve tamlayanı ortak olan *okulun kapıları, okulun pencereleri* gibi iki ayrı isim tamlamasını örtüşen dağılım şeklinde birleştirdiğimizde: *evlerin, okulların çatıları ve okulun kapıları pencereleri* şeklinde zincirleme diyebileceğimiz şekilde bir yapı oluşturmaktadır. Bunu da dizisel ve dizimsel dağılım açısından değerlendirdiğimizde *örtüşen dağılıma* uymaktadır.” (Delice 1997: 367-368).

Delice, daha sonra yaptığı çalışmalarda da aynı düşünceyi savunmuş; isim tamlamalarında tamlayan veya tamlanan unsurun birden fazla olabileceğinden bahisle sıralı tamlanan veya sıralı tamlayan şeklinde dizilen *evin / kapısı, penceresi; göğün, ovanın / rengi* gibi tamlamaların zincirleme isim tamlaması olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Delice 2007: 39).

Tüm bu değerlendirmelerden hareketle bu çalışmada, herhangi bir görüş benimsenmemiş; her görüşün aslında zincirleme isim tamlaması terimi etrafında birleştirilebileceği düşüncesiyle bir sınıflandırma yapılmıştır. Dolayısıyla, zincirleme isim tamlamasının özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Zincirleme isim tamlamasını oluşturan tamlayan veya tamlanan unsurları, kendi içinde belirtili veya belirtilsiz bir isim tamlaması barındırır: Odaya en son giren, *ev sahibinin oğluymuş*.
2. Zincirleme isim tamlamasında tamlayan ve tamlanan unsurları arasına farklı tür ve görevlerde sözcükler girebilir: Bozkr insanının *buydu* özeti.
3. Özellikle belirtili isim tamlamalarında görülebildiği üzere, şiir ve konuşma dilinde zincirleme isim tamlamalarında da tamlayan ve tamlanan unsurlar yer değiştirebilir: Kimdi *altında* yatan dalları göğe vuran *çınar ağacının*.
4. “Zincirleme isim tamlamasında sıralanan iki unsur arasına *ve* bağlama edatı; ikiden fazla unsur durumunda sondaki iki isim arasında *ve* bağlama edatı ve diğer unsurlar arasında *virgöl* kullanılır: *göğün, ovanın rengi*.” (Delice 2007: 39).

3. Nişancı'nın *Tevârih-i Ayasofya-yı Şerîf* adlı eserinde zincirleme isim tamlaması

Koca Nişancı Celâlîzâde Mustafa Çelebi, eserinde farklı şekillerde kurulmuş zincirleme isim tamlamalarına sıklıkla yer vermiştir. Eserin geneline bakıldığında unsurları Türkçe, Farsça veya Arapça isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş zincirleme isim tamlamaları tespit edilmiştir.

Türkçe zincirleme isim tamlamaları: Eserde Türkçe isim tamlaması kurallarına göre dizilmiş örnek sayısı oldukça fazladır:

1. Tamlayan veya tamlananın ayrıca isim tamlaması olduğu zincirleme isim tamlamaları:

[*pâd-şâhların bir günde olan adaletlerinin / sevâbı*] (padişahların bir günde olan adaletlerinin sevabı) (11a/1)

[*cümle-i raiyyetün tâati sevâbı / mukabilesindedür*] (halkın tamamının tâatinin sevabı karşılığındadır) (11a/2)

[*ibâdet-gâh-ı muteberün divârlarınun / iç yüzünde*] (muteber ibadetgâhın duvarlarının iç yüzünde) (19b/4),

- [söz ehlinün / manâ-şinâsı] (söz ehlinin mana bileni) (20a/12)
- [safâlar bâğınun / sâhib-i kelâmı] (sefalar bağının söz sahibi) (20b/1)
- [suhandân ehlinün / ehl-i beyânı] (söz ehlinin beyan ustası) (20b/1)
- [Ayasofya Câmî-i Şerîfî'nün / binâsıçün] (kutsal Ayasofya Camisi'nin binası için) (23a/2)
- [Kübrevât Meydânı'nun nüdemâsı / temâşâsından] (Kübrevat Meydanı'nın nedimlerinin seyrinden) (25b/9)
- [pâd-şâhun / bir mikdâr arkası tarafı] (padişahın bir miktar arkası tarafı)(26b/3)
- [şahs-ı mezbûrun / yüzi cânibine] (adı geçen şahsın yüzü tarafına) (26b/3)
- [sâir kıbâbun ve kemerlerün / bünyâdı yirleri] (diğer kubbelerin ve kemerlerin inşası yerleri) (27b/12)
- [binâ vazınun / ibtidâsı] (bina tayininin başlangıcı) (27b/13)
- [Câmî-i Ayasofya'nun bünyâdınun / binâsın] (Ayasofya Camisi'nin temelini inşasını) (28a/6)
- [binâ-yı mezkûrun dîvârlarınun / tuğlasın] (adı geçen binanın duvarlarının tuğlasını) (31a/8)
- [mihrâb önünün / yanlarında] (mihrap önünün yanlarında) (38b/9)
- [sadef manâsınun / lülü-şinâsı] (sedef manasının inci bilicisi)(39b/6)
- [gönüller gözlerünün / rûşenâsı] (gönüller gözlerinin aydınlığı) (39b/7)
- [safâlar bâğınun / sît-ı sadâsı] (sefalar bağının sesi ve sedası) (39b/8)
- [peygam-ber kemükleri / hürmetine] (peygamber kemikleri hürmetine) (41a/7)
- [söz ehlinün / sâhib-i kelâmı] (söz ehlinin söz sahibi) (42a/12)
- [Ayasofya kubbesinün / iç yüzünü] (Ayasofya kubbesinin iç yüzünü) (42b/5)
- [mermer direklerin cümlesinün / bazı] (mermer direklerin tamamının bazı) (43b/9)
- [Nûh Peygam-ber -aleyhi's-selâm- gemisi / tahtesinden] (Nuh Peygamber -aleyhi's-selâm- gemisi tahtasından) (44a/11)
- [sene 948 muharremünün / târihine] (-sene 948- muharreminin tarihine) (47b/6)
- [bu ibâdet-hâne-i halâyık kubbesinün / istihkâmı] (bu yaratılmışlar ibadethanesi kubbesinin sağlamlığı) (48a/12)
- [Hazret-i İsâ -aleyhi's-selâm- mezhebinün / zamân-ı şerîsı] (Hazret-i İsâ -aleyhi's-selâm- mezhebinin şerî zamanı) (51a/5)
- [Ayasofya ibâdet-hânesinün / kubbesin] (Ayasofya ibadethanesinin kubbesini) (52a/1)
- [anların / mübârek ağzı yarı] (onların mübarek ağzı suyu) (52b/1)
- [Resûl'ün / -sallallahu aleyhi's-selâm- mübârek ağzı yarını] (Resul'ün -sallallahu aleyhi's-selâm- mübarek ağzı suyunu) (53b/4)
- [İstanbul Hisârı / karşısında] (İstanbul Hisarı karşısında) (54b/7)
- [İstanbul pâd-şâhınun / elinde] (İstanbul padişahının elinde) (57b/4)

2. Zincirleme isim tamlamasında tamlayan ve tamlanan unsurları arasına farklı tür ve görevlerde sözcükler girebilir:

- [pâd-şâh-ı mezkûrun zikr olman makam-ı şerîfde bir kem-ter kulunun mülk-i evi] (zikrolunan yüce makamda adı geçen padişahın bir değersiz kulunun evinin mülkü) (24b/2)
- [bir şahsın davâ-yı edyânda ezhâr-ı ömrine] (bir şahsın dinler davasında ömrünün çiçeklerine) (14b/11)

3. Özellikle, belirtili isim tamlamalarında görülebildiği üzere, şiir ve konuşma dilinde zincirleme isim tamlamalarında da tamlayan ve tamlanan unsurlar yer değiştirebilir. Yani, devrik kurgulanabilir:

Metinde, zincirleme isim tamlamasının bu kuralını örneklendirecek bir kullanıma rastlanmamıştır. Bu da metnin Türkçenin kurallarına uygun bir söz dizimi tercihi işaret etmektedir. Ayrıca, Türkçe zincirleme isim tamlaması yanında Arapça ve Farsça yapıların da yoğun olarak tercih edilmesinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

4. Zincirleme isim tamlamasında tamlayan ve tamlanan unsurları birden fazla olabilir:

- [*vefât iden vüzerâ ve ekâbirün / sûretlerin*] (vefat eden vezirler ve ileri gelenlerin resimlerini) (9a/7)
 [yıkdukları kilisanun / mermerlerin ve taşların] (yıkıtkları kilisenin mermerlerini ve taşlarını) (20b/11)
 [*sâir kubâbun ve kemerlerün / bünyâdı*] (diğer kubbelerin ve kemerlerin inşası) (27b/12)
 [*mihrâb ve kubbâb ve dehlizler / mâ-beyninde*] (mihrap ve kubbeler ve dehlizler arasında) (29b/8)
 [etrâf-ı âlem / beglerine ve serverlerine] (dünyanın her tarafı beylerine ve başkanlarına) (40a/5)
 [*abanos ve bakkam / ağacından*] (abanoz ve bakam ağacından) (44b/1)
 [*mihrâbun / sağında ve solunda*] (mihrabın sağında ve solunda) (45a/6)
 [*kubbe-i bülendün ve sair kubbelerün / altında*] (yüce kubbenin ve diğer kubbelerin altında) (50b/13)
 [kilisa-yı mezkûrun / içinde ve taşrasında] (adı geçen kilisenin içinde ve dışarısında) (59b/10)

Tamlayanı Farsça olan Türkçe zincirleme isim tamlamaları: Metinde yardımcı unsuru Farsça isim tamlaması şeklinde dizilmiş Türkçe isim tamlaması örnekleri de mevcuttur:

- [*cân ü dilün / iktibâsiyle*] (can ve gönlün iktibasıyla) (7a/11)
 [*âlem-i Fercan / cereyânına*] (Fercan âlemi cereyanına) (8b/4)
 [*Câmi-i Ayasofya'nun / kurbındaki*] (Ayasofya Camisi'nin yakınındaki) (8b/12)
 [*Câmi-i Ayasofya / yirinde*] (Ayasofya Camisi yerinde) (10a/2)
 [*ekâbir-i âyânun / sûretlerin*] (eşrafın büyüklerinin resimlerini) (10a/5)
 [*serîr-i belde-i İstanbul / kaskına*] (İstanbul beldesinin tahtı kastına) (13b/3)
 [etrâf-ı âlem / beglerine] (dünyanın her tarafı beylerine) (13b/7)
 [*nakş-ı bükalemûn / renginde*] (bukalemun nakşı renginde) (19b/11)
 [*Câmi-i Ayasofya / binâsın*] (Ayasofya Camisi'nin binasını) (20b/10)
 [*acûze-i riyâzetün / sözünü*] (riyazet kocakarisının sözünü) (24a/12)
 [*hâkim-i memleket / önüne*] (memleket hâkimi önüne) (25a/13)
 [*şüyûh-ı srrun / irşâdı*] (sır şeyhlerinin irşadı) (33a/11)
 [*cümle-i memâlik / toprağında*] (memleketlerin tümünün toprağında) (40a/12)
 [*Cezîre-i Rodos / toprağı*] (Rodos Adası toprağı) (40a/13)
 [*Cezîre-i Rodos / hâkimine*] (Rodos Adası yöneticisine) (40b/5)
 [*belde-i Kostantiniyye'nün / bay ü gedâsı*] (Kostantiniye beldesinin zengin ve fakiri) (41b/7)
 [*misâl-i nakş-ı bükalemûn / renginde*] (bukalemun nakşı misali renginde) (44a/6)
 [*makam-ı behişt-i firdevs / içine*] (firdevs cenneti makamı içine) (49a/4)
 [*hilâfet-i Muâviye / zamânına*] (Muâviye halifelîği zamanına) (54b/3)
 [*ehl-i İslâm / üzerine*] (İslam ehli üzerine) (55b/11)

Tamlananı Farsça olan Türkçe zincirleme isim tamlamaları: Metinde asıl unsuru yani tamlananı Farsça isim tamlaması şeklinde dizilmiş Türkçe isim tamlaması örnekleri de mevcuttur:

- [âlemün / *sâhib-i trâzı*] (âlemin süsünün sahibi) (3a/5)
 [mezkûr pâd-şâhun / *zamân-ı saltanatı*] (adı geçen padişahın saltanat zamanı) (11b/2)
 [Üstünyano Pâd-şâhun / *iptidâ-yı saltanatından*] (Üstünyano Padişah'ın saltanatının başlangıcından) (20b/4)
 [uhrânun / *fikr-i fenâsın*] (ahiretin fanilik fikrini) (27a/4)
 [her birinün / *bâb-ı sanatta ve fenn-i rağbetde hüsn-i iltifâtları*] (her birinin sanat hususunda ve itibar ilminde iltifatlarının güzelliği) (29b/11)
 [yapırdığım ibâdet-hânenün / *kayd-ı mühimmâtına*] (yaptırdığım ibadethanenin işlerinin kaydına) (36b/6)
 [temâşâ idenlerin / *sürûr-ı dilleri*] (seyredenlerin gönüllerinin sevinci) (46a/13)
 [Allahu teâlâ'nun / *kemâl-i kereminden*] (Allahu teâlâ'nın lütfunun mükemmeliğinden) (49a/2)
 [içerisinin / *çevre-i etrâfi*] (içerisinin etrafının çevresi) (49a/8)
 [kubbe-i mezbûrun / *resm-i taksimi*] (adı geçen kubbenin taksim planı) (58b/8)

Farsça zincirleme isim tamlamaları: Bilindiği gibi, Türkçedekinin aksine Farsça isim tamlamalarında önce belirtilen (muzaf), sonra belirten (muzafunileyh) gelmekte; muzaftan sonra getirilen ve muzaf olan sözcüğün son harfine göre şekillendirilen “i” sesi bu yapının bir tamlama olduğunu göstermektedir. Muzafunileyhlerin sayısı artırılarak zincirleme isim tamlaması elde edilmektedir (Bilgegil 2009: 128-131).

- [*müessis-i kavâid-i tarîk*] (yolun kaidelerinin kurucusu) (1b/8)
 [*hâtem-i dest-i kerem*] (lütuf elinin mührü) (2a/3)
 [*dürr-i yetîm-i sade-f-i istifâ*] (seçkinlik sedefinin eşsiz incisi) (2a/3)
 [*Hümâ-yı fer-i devlet*] (saadet aydınlığının Hüma'sı) (3b/9)
 [*şeh-i lütf-u kerem*] (cömertlik lütfunun şahı) (4a/2)
 [*setr-i uyüb-ı efâl*] (işlerin ayıplarının gizlenmesi) (4a/10)
 [*sebeb-i telîf-i kitâb*] (kitabın telif sebebi) (5b/12)
 [*izhâr-ı bünyâd-ı sanat*] (sanat esasının aşikâr edilmesi) (6b/10)
 [*efkâr-ı kulûb-ı insân*] (insan kalplerinin fikirleri) (6b/11)
 [*ahvâl-i mülûk-i mâzî*] (eski zaman hükümdarlarının hâlleri) (7b/5)
 [*tevakku-ı lütf-i himem*] (himmeler lütfu beklentisi) (7b/8)
 [*tebeddülât-ı leyl ü nehâr*] (gündüz ve gecenin değişimleri) (9b/4)
 [*serîr-i belde-i İstanbul*] (İstanbul beldesinin tahtı) (9b/7)
 [*pend-i hükemâ-yı Hind*] (Hint bilgelerinin öğüdü) (10b/4)
 [*sanat-ı telîf-i tılsımât*] (sihir eserleri sanatı) (12a/10)
 [*fetret-i reâyâ-yı memâlik*] (memleket halkının fetreti) (13a/6)
 [*istihkâm-ı âyîn-i mezheb-i millet*] (millet mezhebinin töresinin sağlamlığı) (15a/1)
 [*misâl-i âf-tâb-ı maşrûk*] (doğu güneşi misali) (15a/12)
 [*feth-i memâlik-i subh*] (sabah memleketlerinin fethi) (15b/1)
 [*mübâşeret-i binâ-yı Ayasofya*] (Ayasofya inşasının başlaması) (20a/11)
 [*sadâ-yı dellâl-i nefis*] (nefis tellalının sesi) (22b/10)
 [*nesl-i evlâd-ı Circis*] (Circis evladı nesli) (23a/6)
 [*izdiyâd-ı heves-i ömr*] (ömür hevesinin çokluğu) (27a/7)

- [*binâ-yı Câmî-i Ayasofya*] (Ayasofya Camisi'nin binası) (29b/6)
 [*melâlet-i tehîr-i binâ-yı makam-ı şerîf*] (şeref makamı binasının ertelenmesinin hüznü) (31b/6)
 [*dâmen-i şeb-i huzûr*] (huzur gecesinin eteği) (33b/5)
 [*kîlîd-i ebvâb-ı hazâyîn-i medfûn*] (gömülü hazinelerin kapılarının kilidi) (35b/5)
 [*ümerâ-yı etrâf-ı memâlik*] (memleket etrafının beyleri) (40a/8)
 [*envâ-i eşkâl-i ahcâr*] (taş şekillerinin çeşitleri) (43b/4)
 [*şeref-i Câmî-i Ayasofya*] (Ayasofya Camisi'nin şerefi) (54a/3)
 [*hayrât ü hasenât-ı Müslimîn*] (Müslümanların hayırları ve iyilikleri) (57b/2)

Tamlayanı Arapça olan Farsça zincirleme isim tamlamaları:

- [*sultân-ı selâtînü'l-Arab ve'l-Acem*] (Acem ve Arap sultanlarının sultanı) (2b/7)
 [*hâkan-ı havâkîn-i memâlikî't-Türk*] (Türk memleketlerinin hakanlarının hakani) (2b/8)
 [*şükür-i sipâs-ı Rabbü'l-âlemîn*] (alemlerin Rabb'inin hamt ve şükürü) (16a/12)
 [*makam-ı cennetü'l-mevâ*] (Meva Cenneti makamı) (33a/8)

Bu örneklere bakıldığında Nişancı'nın eserinin, her türden kelime grubunun yanı sıra çalışmaya konu olan zincirleme isim tamlaması yönünden de oldukça zengin olduğu görülmektedir. Hem Türkçe isim tamlamalarının içinde hem de bağımsız olarak kullanılan Farsça ve Arapça isim tamlamaları, dönemin edebiyat dili üzerindeki Farsça; dinî kavramlar için genellikle tercih edilen Arapça etkisi ile açıklanabilir. Elbette bu durum müellif Mustafa Çelebi'nin aldığı medrese eğitimi ve sarayda yaptığı tezkirecilik, reisülküttaplık, nişancılık gibi resmî görevlerle de ilişkilendirilebilir. Eserin özellikle giriş bölümünde kullanılan dilin süsü ve ağırlığı isim tamlamalarına yansımış, bu bölümde Farsça isim tamlamalarına daha çok yer verilmiştir. Eski Türkçe döneminden beri varlığını sürdüren Türkçe isim tamlamaları ise eserde hem belirtili hem belirtisiz hem de zincirleme şeklinde oldukça yoğun kullanılmıştır. Eserde zincirleme isim tamlamalarının tamlayan veya tamlanan unsurlarının ikiden fazla olması, tamlayan ve tamlanan öğelerin Farsça veya Arapça isim tamlaması şeklinde dizilmesi, kimi durumlarda ilgi ekinin düşürülmesi belirgin özelliklerdendir. İncelenen örnekler arasında “ifade kusuru” sayılan, ilgi ekinin ikiden fazla kullanıldığı bir zincirleme isim tamlamasına rastlanmamıştır (Karahan 2012: 44).

- [*cümle-i raiyyetün tâati sevâbı / mukabilesindedür*] (halkın tamamının tâatinin sevabı karşılığındadır) (11a/2)
 [*Kübvât Meydânı'nun nüdemâsı / temâşâsından*] (Kübvât Meydanı'nın nedimlerinin seyrinden) (25b/9)
 [*sâir kibâbun ve kemerlerün bünyâdı yirleri*] (diğer kubbelerin ve kemerlerin inşası yerleri) (27b/12)
 [*Nûh Peygam-ber -aleyhi's-selâm- gemisi / tahtesinden*] (Nuh Peygamber -aleyhi's-selâm- gemisi tahtasından) (44a/11)
 [*Resûl'ün / -sallallahu aleyhi's-selâm- mübârek ağız yarını*] (Resul'ün -sallallahu aleyhi's-selâm- mübarek ağız suyunu) (53b/4)

tamlamalarında ilgi eklerinin düşürüldüğü görülmektedir.

- [*mermer direklerin cümlesinin / bazı altundan kaplı ve bazı gümüşden kaplı ola*] (mermer direklerin tamamının bazı altından ve bazı gümüşten kaplı ola) (43b/9)

örneğinde tamlayan unsurun günümüzdeki “bazısı” şeklinde değil “bazı” biçiminde kullanıldığı görülmektedir.

- [safâlar bâğının / sâhib-i kelâmı] (sefalar bağının söz sahibi) (20b/1)
[oyun-bâzlar / cây-gâhı] (oyunbazlar mekanı) (25a/8),
[gönüller gözlerinin / rûşenâsı] (gönüller gözlerinin aydınlığı) (39b/7)
[safâlar bâğının / sît-ı sadâsı] (sefalar bağının sesi ve sedası) (39b/8)
[peygamber-kemükleri / hürmetine] (peygamber kemikleri hürmetine) (41a/7)

örneklerinde görülebileceği üzere isim tamlamasında çokluk eki alan unsurlar kimi zaman ilgi eki almamıştır.

[pâd-şâhların bir günde olan adâletlerinin / sevâbı] (padişahların bir günde olan adaletlerinin sevabı) (11a/1)

[pâd-şâh-ı mezkûrun zikr olunan makam-ı şerîfde bir kem-ter kulinun mülk-i evi] (zikrolunan yüce makamda adı geçen padişahın bir değersiz kulunun evinin mülkü) (24b/2)

örneklerinde zincirleme isim tamlamasını oluşturan unsurların iki tane ilgi eki aldığı görülmektedir.

4. Sonuç

Nişancı'nın Tevârih-i Ayasofya-yı Şerîf adlı eserinde farklı şekillerde oluşturulmuş onlarca zincirleme isim tamlaması örneği bulunmaktadır. Bunlar, tamlayanı veya tamlananı isim tamlaması şeklinde oluşturulmuş Türkçe isim tamlamaları; asıl unsuru veya yardımcı unsuru birden fazla isim soylu sözcükten oluşan Türkçe isim tamlamaları; tamlayanı veya tamlananı Farsça veya Arapça isim tamlamasından oluşmuş Türkçe isim tamlamaları ve Farsça zincirleme isim tamlamalarıdır.

Kimi durumlarda Türkçe isim tamlamalarındaki ilgi ekinin düşürülmesi dönemin özelliği olsa gerektir. Bilindiği gibi isim soylu iki sözcüğün asıl unsurunun iyelik eki alması ile belirtisiz isim tamlaması oluşurken buna ilaveten yardımcı unsurun ilgi eki almasıyla belirtili isim tamlaması meydana gelmektedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi bu unsurlardan birinin veya her ikisinin kendi içerisinde bir ad tamlaması değeri taşıması zincirleme isim tamlaması oluşturmaya yetmektedir. Genel kabul gören bu açıklamanın yanı sıra farklı değerlendirmeler ve tanımlar da mevcuttur.

Eserin geneline hâkim olan bu türden Türkçe isim tamlamaları ile birlikte Farsçanın kurallarına göre tertip edilmiş Farsça isim tamlamaları da tüm isim tamlamaları içinde önemli bir yekûn tutmaktadır.

“Bilge Kaganın bodunu, Köl Tigining altunun, Türuk bodunun ilin; Ötüken ortusınta, bodun boguzı, Türuk törüsin, kişi oğlu” (Şen 2010: 97-106) örneklerinde görülebileceği gibi neredeyse hiç değişmeden günümüze kadar gelen isim tamlaması yapısı, incelemiş olduğumuz eserde de benzer şekillerde kullanılmıştır. Bazen ayrı bir isim tamlaması türü olarak görülmeyen, kimi zaman ifade kusuru olarak nitelenen zincirleme isim tamlamalarına örnek olması amacıyla unsurlarından biri veya her ikisi isim tamlaması olan veya unsurlarından biri veya her ikisi bağlaç veya virgülle birbirinden ayrılmış isim soylu sözcüklerden oluşan yapıları çalışmamızda değerlendirdik. Farsça isim tamlamalarını konu dışında tutmak kaydıyla tamamen Türkçenin yapısına uygun dizilmiş zincirleme isim tamlamalarının yanında unsurlarından biri Farsça yapıya göre kurulmuş isim tamlamalarının ana gövdesinin Türkçe oluşu dikkate değerdir.

Kaynakça

- Atabey, İ. (2011). Ders Kitaplarındaki Dil Bilgisi Konularının Bilgi ve Tanım Açısından Tutarlılığı. 38. *ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi)*, 1: 133-154.
- Banguoğlu, T. (1974). *Türkçenin Grameri*, İstanbul: Baha Matbaası.
- Bilgegil, K. (2009). *Türkçe Dilbilgisi*, Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları.
- Çelebi, Celâlîzâde Mustafa (2011). *Kanunî'nin Tarihçisinden Muhteşem Çağ ve Kanunî Sultan Süleyman*, İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Delice, H. İ. (2007). *Türkçe Sözdizimi*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Delice, H. İ. (1997). Zincirleme İsim Tamlaması Teriminin Kullanımı Üzerine. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 5: 365-369.
- Ediskun, H. (1999). *Türk Dilbilgisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ergin, M. (2019). *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Hatiboğlu, V. (1982). *Türkçenin Sözdizimi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Kahraman, T. (2005). *Çağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*, Ankara: Dumat Basımevi Yayınları.
- Karaağaç, G. (2016). *Türkçenin Dil Bilgisi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karahan, L. (1995). *Türkçede Söz Dizimi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Sawalha, M. (2023). Ali Şir Nevayî'nin Mesnevilerindeki Zincirleme İsim Tamlaması Yapısı. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 12: 733-744.
- Sungurhan, A. (2017). *Beyânî Tezkiresi*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Şen, O. (2010). *Göktürk Yazıtlarının Kelime Varlığı*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.